

MLUVNICE
ŘECKÉHO JAZYKA

PRO GYMNASIA ČESKÁ.

SEPSAL

JINDŘICH NIEDERLE,
PROFESSOR AKADEMICKÉHO GYMNASIA V PRAZE.

ČTVRTÉ VYDÁNÍ.

DÍL II.

SKLADBA.

V PRAZE.

TISKEM A NÁKLADEM Dra. EDVARDA GRÉGRA.

1886.

7

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
PEDAGÓGICKÉ FAKULTY
HRADEC KRÁLOVÉ

Signat. n. 114462/2

Invent. n. č. 202050

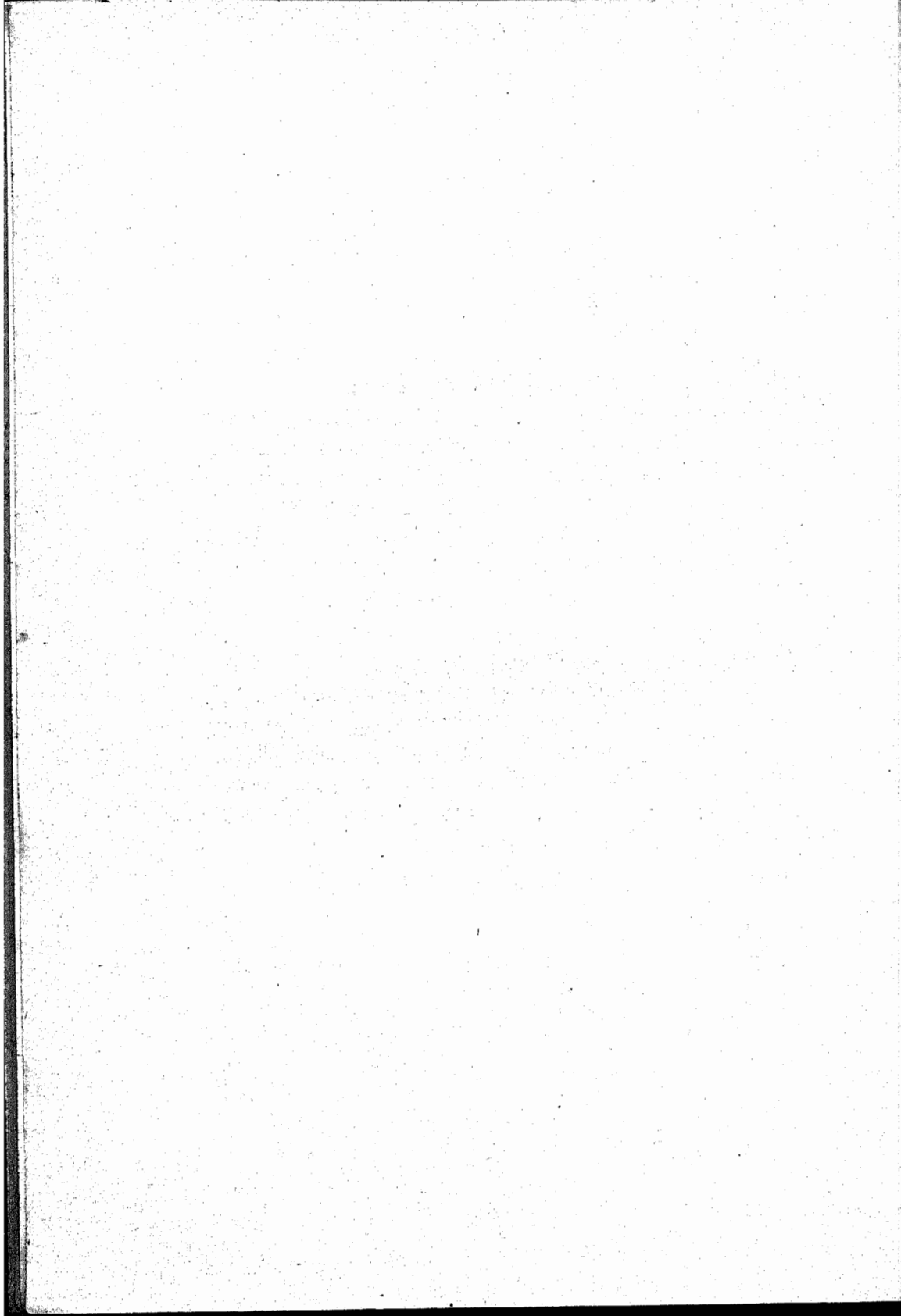
Předmluva k vydání čtvrtému.

Ve čtvrtém vydání druhého dílu této grammatiky (arch 13. a násl.), jejíž nové přehlednutí mně bylo svěřeno, učiněno jest hojně, celkem však nepatrných změn, týkajících se hlavně orthografie a tvarosloví attického dialektu, kteréž důkladnějším prozkoumáním četných nápisů attických v nejedné příčině bylo za posledních as 15 let opraveno. Změny tyto učiněny zvláště dle monografií a článků, pocházejících od Riemanna, Meisterhanse a Bamberga, v nichž badání, až dosud v oboru tvarosloví attického na základě materialu epigrafického učiněná, jsou sliznuta. V příkladech, vzatých z básní homerských, nebylo z příčin praktických učiněno dosud žádných změn. Podstatnějších změn v textu učiněno bylo nemnoho, a to jen na takých místech, kde starší výklad novému, beze vší pochyby správnému, musil ustoupiti. Ježto v prvním dílu tohoto vydání (arch 1—12.), vyšlém před několika lety, výzkumů těchto novějších ještě použito nebylo, jest arci v mnohých podrobnostech mezi prvním a druhým dílem celého díla v tomto vydání neshoda, jež může odstraněna býti až při vydání příštím.

V Praze, dne 11. listopadu 1886.

Josef Král.

OBSAH.

Díl druhý. Skladba.

Rozdíl prvý. O částech věty a jich shodě.

<i>Hl. I. O částech větu skládajících . . . . .</i>	470—480.	I. O přívlastku	481—489.
I. O podmětu	470—471.	II. O přístavce	490—495.
II. O přísudku	472—474.	III. O doplňku a určení přísudkovém	496—497.
III. O shodě přísudku s podmětem	475—480.	IV. O předmětu	498—499.
<i>Hl. II. O částech větu rozšiřujících . . . . .</i>	481—499.	<i>Hl. III. O shodě ze vztahu ndměstek . . . . .</i>	500—503.

Rozdíl druhý. O významu slov ve větě.

Část I. O slovech ohných.		VI. Předložky s třemi pády	612—632.
A. O jménech a náměstkách.		Dodatky	633—637.
<i>Hl. IV. O rodě a čísle . . . . .</i>	504—507.	<i>III. VII. O jménech přítavných . . . . .</i>	638—644.
I. O rodě	504.	I. O zpodstatňování jmen přídavných	638.
II. O čísle	505—507.	II. O kladení jmen přídavných za příslovce	639—640.
<i>Hl. V. O pádech . . . . .</i>	508—592.	III. O stupních srovnávacích	641—644.
I. O nominativu	509—511.	<i>Hl. VIII. O náměstkách zvlášť . . . . .</i>	645—686.
II. O vokativu	512.	I. O nám. osobních prostých	645—646.
III. O akkusativu	513—537.	II. O " " zvrtných	647—649.
A) předmětném	514—532.	III. O " " přísvojov.	650—652.
B) rozsahovém	533—536.	IV. O náměstce vespolné	653.
C) směrovém	537.	V. O náměstkách ukazovacích (i o členu § 663—675)	654—675.
IV. O genitivu	538—567.	VI. O náměstkách vztahných	676—678.
A) vlastním	539—554.	VII. O " tázacích	679.
B) ablativním	555—567.	VIII. O " neurčitých	680—686.
V. O dativu	568—592.	B. O slovesu.	
A) vlastním	569—580.	<i>Hl. IX. O rodech . . . . .</i>	687—705.
B) instrumentalním	581—590.	I. O rodu činném	688—691.
C) lokálním	591—592.	II. O rodu středním	692—701.
<i>Hl. VI. O pádech předložkových . . . . .</i>	593—637.	III. O rodu trpném	702—705.
A) O předložkách vůbec.	594—595.	<i>Hl. X. O časech . . . . .</i>	706—734.
B) O užívání předložek zvl.	596—637.	A) O časových tvarech indikativu	710—726.
I. Předložky s genitivem	596—600.		
II. " s dativem	601—602.		
III. " s akkusat.	603—604.		
IV. " s gen. i akkus.	605—610.		
V. Předložka s dat. i akkus.	611.		

I. O času přítomném	710—714.	Přehled způsobů	758.
II. O perfektu	715—716.	<i>Hl. XII. O jmenných tvarech.</i>	
III. O časech budoucích	717—718.	I. O infinitivu	759—779.
IV. O imperfektu	719—722.	II. O participiu	780—813.
V. O plusquamperfektu	723.	III. O adjektivech slovesných	814—816.
VI. O aoristu	724—726.		
B) O časových tvarech dru-		Část II. O slovech neohebných.	
hých způsobů i infin. a		<i>Hl. XIII. O přísloucích</i>	816—817.
participia	727—733.	<i>Hl. XIV. O částicích</i>	818—839.
Přehled	734.	I. Částice důrazové	819—825.
<i>Hl. XI. O způsobech</i>	735—758.	II. Částice tázací a žádací	826—827.
I. O indikativu	736—743.	III. Částice záporné n. zá-	
II. O konjunktivu	744—749.	poroky	828—835.
III. O optativu	750—754.	IV. Částice způsobové	836—839.
IV. O imperativu	755—757.		

Rozdíl třetí. O vazbě vět.

Část I. O větách jednoduchých hlavních.

Hl. XV. O způsobách vět

<i>hlavních</i>	840—847.
I. Věty oznamovací	841—842.
II. Věty tázací	843—846.
III. Věty zvolací	847.

Část II. O větách složitých.

Hl. XVI. O skládací vět

<i>vědec</i>	848—851.
------------------------	----------

A) O přiřadování vět.

Hl. XVII. O spojkách sou-

<i>řadných</i>	852—869.
--------------------------	----------

I. Spojky slučovací	853—857.
II. Spojky rozlučovací	858—859.
III. Spojky odporovací	860—864.
IV. Spojky výsledné	865—868.
V. Spojka příčinná	869.

B) O podřadování vět.

Hl. XVIII. O větách pod-

<i>řadných n. souvětích vědec</i>	870—872.
-----------------------------------	----------

Hl. XIX. O spojkách pod-

<i>řadných</i>	873—880.
--------------------------	----------

Hl. XX. O způsobách sou-

<i>větí zvol.</i>	881—927.
-----------------------------	----------

I. O větách vyjadřovacích	881—885.
-------------------------------------	----------

II. O nepřímých větách tázá-	
------------------------------	--

cích a zvolacích	886—887.
----------------------------	----------

III. O větách příčinných	888.
------------------------------------	------

IV. O větách žádacích (účel-	
------------------------------	--

ných, očekávacích, snaho-	
---------------------------	--

vých a obavných)	889—893.
----------------------------	----------

V. O větách výsledných	894—897.
----------------------------------	----------

VI. O větách podmínečných	898—905.
---------------------------	----------

VII. O větách připouštěcích	906.
-----------------------------	------

VIII. O větách časových	907—911.
-----------------------------------	----------

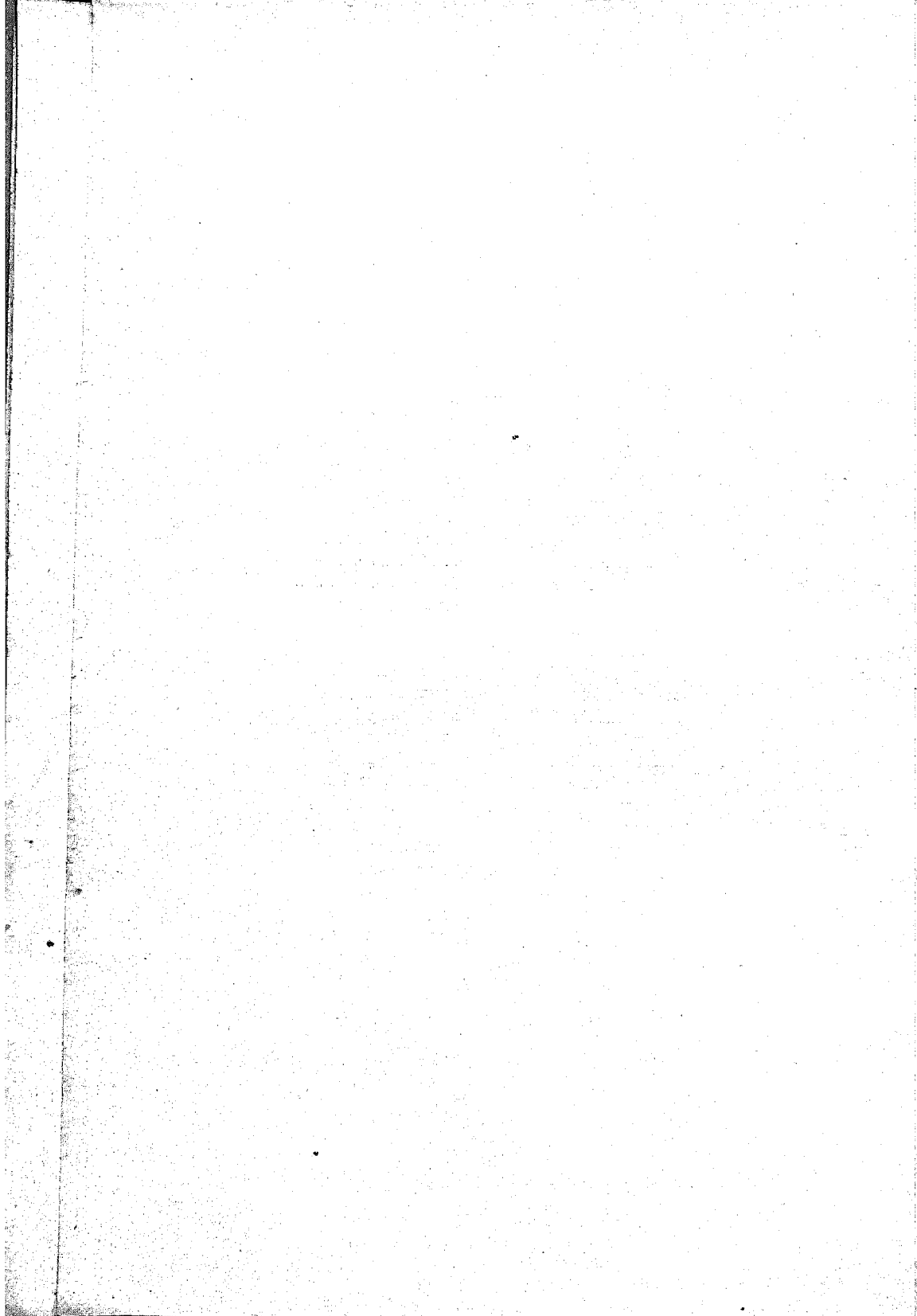
IX. O větách vztahných	912—927.
----------------------------------	----------

<i>Hl. XXI. O řeči nepřímé</i>	928—931.
--------------------------------	----------

Rejstřík řecký a český.

Zkráceniny citátův.

A, B, Γ . . zpěvy Iliady.	fr. = 1. fragmenta. 2. fran-	Lys. = Lysis Pl.
α, β, γ . . " Odysseie.	couzsky.	M. = Memorab. Xen.
A. = Anab. Xen.	Gn. = Gnome.	Me. = Menon. Pl.
Ag. = Agesil. "	Gor. = Gorgias Pl.	Mx. = Menex. Pl.
Ai. = Aischylos.	H. = Herod.	Nom. = Nomoi (legg.) Pl.
Aisn. = Aischines.	Hes. = Hesiod.	Oi. = Oikonom. Xen.
Aj. = Ajas Sof.	Hi. = Hieron Xen.	OK. = Oidip. Kol. Sof.
Alk. = Alkib. Plat.	Hipp. = Hippias Pl.	OT. = " Tyr. "
An. = Antig. Sof.	hipp. = hippike Xen.	Plu. = Plutarchos.
Andok. = Andokides.	Hl. = Hellen. Xen.	Pol. = Politeia (resp.) Pl.
Ap. = Apolog. Pl.	Char. = Charmid. Pl.	Pol. L. v. L. Pol.
ap. = Apolog. Xen.	Ion. = Ion Pl.	Polit. = Politikos Pl.
Ar. = Aristof.	Is. = Isokrates.	Pr. = Protag. Pl.
D. = Demosth.	Isai. = Isaios.	S. = Sofokles.
E. = Eurip.	K. = Kyrop. Xen.	Sim. = Simonides.
El. = Elekt. Sof.	Kr. = Kriton Pl.	Sof. = Sofistes Pl.
Ep. = Epist. Plat.	Kra(t). = Kratylos Pl.	Sym. = Sympos. Pl.
Euthd. = Euthyd. Pl.	Kriti. = Kritias Pl.	sym. = Sympos. Xen.
Euthf. = Euthyf. "	kyn. = kyneget. Xen.	Th. = Thukyd.
F. = Filokt. Sof.	L. Pol. = Laked. Polit. Xen.	The. = Theait. Pl.
Fd. = Faidon Pl.	Lach. = Laches Pl.	Theo. = Theokritos.
Fdr. = Faidros Pl.	Luk. = Lukianos.	Tim. = Timaios Pl.
Fil. = Filebos Pl.	Ly. = Lysias.	Tr. = Trachin. Sof.

Díl druhý. Skladba.

Rozdil prvý. — O částech věty a jich shodě.

III. I. O částech větu skládajících.

I. O podmětu.

1. Podmět věty vyjadřuje se buď substantivem aneb jakým- 470
koliv slovem, ba i větou, pokud má platnost substantivní. Pád
jeho jest z prav. nominativ. Ψυχὴ τρέφεται μαθήμασι Pr. 313 c.
Πόνου χωρὶς οὐδ' ἐν εὐτυχεῖ El. 945. Παρά πᾶσιν ἀνθρώποις
πρωτον νομίζεται θεοὺς σέβειν M. 4, 4, 19. Ὁ ἀρετὴν ἔχων
πλουτεῖ A. 7, 7, 42. Τὸ γυνῶθι σαυτὸν καὶ τὸ σωφρόνει
ἔστι ταυτὸν Char. 164, e. Ὅστις ξῆν ἐπιθυμεῖ, πειρασθῶ
νικᾶν A. 3, 2, 39.

Pozn. 1. Podmět mívá též tvar jiného pádu, j. *ἐν τῇ ἐν Μαραθῶν μάχῃ*
ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίουσ (padlo . . na 6000) H. 6, 117.

— O podmětě infinitivu v akkus. v. §. 759. b., o podmětě participia nespo-
jitého v genit. n. v akkus. v. §. 781.

Pozn. 2. Řecký nomin. podmětový leckdy překládáme jiným pádem, zvl. geni-
tivem s přísudkem neosobním, j. *ὑπάρχει χρηματα* jest (dosti) peněz A.
7, 1, 27, *ἐμοὶ δύνამίς τις προσέγευε* mně se moci dostalo Gor. 469 d,
οὗτοι ὀλίγοι ἦσαν těch bylo málo, po málu A. 5, 5, 1; podob. ve větách
záporných, j. *κατ' ἀρχᾶς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δ' οὐκ ἦσαν*
obci nebylo Pr. 322 b, *ἡγεμῶν οὐδεὶς ἦν* v údce žádného nebylo A. 3, 1, 2.

2. Podmět též v rectině se nevyjadřuje, je-li jím náměstka 471
osobní (já, ty, on), leda toho žádal důraz, v. §. 645, a; neboť pů-
vodem již obsažen jest v slovese, j. *φη-μί, ἴσ-τε, δύνα-νται, ἦ* (z *ἦ-τι*).

Kromě toho nevyjádřen bývá při 3. osobě

a) podmět neurčitý, a to

α) *ὑσθῆνι* množný (lidé), j. *φασί, λέγουσι* (říkají, prý, aiunt, dicunt), ale
i jednotný (kdo, člověk), j. *οὐκ ἔστιν ἀρθῶς ἡγείσθαι, ἐὰν μὴ φρόνιμος ἦ*
(není-li kdo —) Me. 97 a, *ὡς ἐν ὄνειρῳ οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν* (nemůže

člověk —) X 199 [srv. čs. co by napočítal pět, co dohodí kamenem —, l. voluntates impellere, quo velit, Cic.];

β) neosobní (to, ono): 1. při slovesech zjevů, zvl. přírodních, j. *ὕει* prší, pluší, *βροντᾷ* hřmí, *χειμάζει* bouří, *σκοτάζει* tmí se; *ἀπολάμπει* svítí (sě) X 319, *προσημαίνει* dějí se znamená H. 6, 47 a j. p. [vedlé toho též *Ζεὺς ὕει* M 25, *βρόντησε* μ 415; srv. nebe hřímá, se mračí, Iuppiter tonat];

2. při neosob. sl. s genit., j. *δεῖ* třeba jest, *μέλει* na péči jest (však jsou-li s infin., mají za podmět infinitiv, podob. jako *χρή*, *πρέπει*, *ἔξεστι*, *δοκεῖ* a j.);

3. při sl. *ἔστι* s určením příslovečným n. adj. slovesným na *τέον*, j. *καλῶς ἔσται* dobře bude A. 7, 3, 43, *ἤδη ἦν ἀμφὶ ἀγορᾶν πλήθουσαν* bylo ok. poledne A. 1, 8, 1, *βοηθητέον ἔσται* D. 1, 17; podob. při sl. *ἔχει*, j. *εὖ*, *καλῶς ἔχει* dobře jest;

b) podmět *určitý druhový* při některých slovesech, když sám sebou se vyrozmíná, j. *ἐκήρυξε* (tot. *κήρυξ*), *ἐσαλπυξε* (t. *σαλπιγκτής*) . . [srv. čs. troubil, zvonil . .]; podob. při imp. j. *τὸν λαμπτήρα ἐγγύς προσενεμάτω* (t. *δοῦλος*) sym. 5, 2, *χερσὶ δ' ἐπ' ὕδαρ γενάντων* (t. *κήρυκες*) δ 213;

c) podmět *určitý jednotný* zř. tu, když se domyslí ze slovesa předchozího, j. *τειγίζεται τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει* (t. *τὸ τεῖχος*) Th. 1, 91.

Pozn. Mají-li dvě věty za sebou jdoucí též podmět, též v řeči. klade se obyč. jen v první; však v mluvě epické opakuje se i v druhé větě za důrazem v. §. 673, p.

II. O přísudku.

472

1. **Přísudek** věty se vyjadřuje buď slovesem, buď jménem se sponou *εἶναι* (přísudek slovesný, př. jmenný), j. *Κῦρος ἐβασιλεύει*, *Κῦρος ἦν βασιλεύς*, *Κῦρος ἦν φιλόπονος*.

Jméno, kteréž činí přísudek věty, jest jm. *přísudkové* v užším sm.; o jeho pádu v. §. 475. Jménem přísudkovým v širším sm. nazývá se též každé takové jméno, kteréž přísudek buď

a) nutně doplňuje (jm. doplňkové), j. *Κῦρος ἀπεδείχθη στρατηγός* (A. 1, 9, 7.), anebo

b) zevrubněji určuje (jm. určovací), j. *ἄγγελος πάρεμι σοι* (F. 564); o obou těchto zvl. v §. 496, n.

Slovesa přibírající k sobě jméno doplňkové slovou v té příčině též *neúplná*; slovesa ta v. §. 509.

Pozn. 1. Subst. přísudkové (i v širš. sm.) jest z pravidla bez členu, v. §. 665.

Adj. přísudkové se liší postavením od přívlastkového, v. §. 486.

Pozn. 2. Krátkostí sobě vlastní připouští řečtina v jedné větě vedlé přísudku slovesného ještě jméno přísudkové vztahem k podmětu buď téměř aneb jinému v pádě nepřímém ukrytému. Věta taková se překládá leckdy dvěma větami. Vzorec:

ὁ λόγος λέγεται καλῶς krásná se to mluví řeč = kr. jest řeč, jež se mluví;

τὸν λόγον λέγεις καλόν krásnou to mluvíš řeč = kr. jest řeč, již mluvíš.
[ὁ λ. λέγεται καλός též = řeč jmenuje se krásnou, je-li καλός doplňkové!]

Příkl. *Al ἀγγελλαι ἐφοίτων δεῖναι* (za dvě věty: *αἱ ἀ. ἐφοίτων* a *αἱ ἀ. ἦσαν δεῖναι*) Th. 6, 104. *Οὐκ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἂν λέγω* Ap. 20 e. *Τὸ σῶμα θνητὸν ἔχομεν* Is. 5, 134. — Je-li slovo, k němuž se táhne takové jméno přísudkové, nám. ukazovací, předkládá se tato příslovečná: tím, to, tu. *Τὶ τοῦτο λέγεις*; (co tím míníš?) Gor. 452 d. *Τοῦτο μὲν οὐδὲν θαναμαστόν λέγεις* (tím, to nic nedíš divného) Pr. 318 b.

Ροζη. 3. Od spony εἶναι rozeznávají jest plné εἶναι s význ. jsoucnosti (j. v lat. i češ.), na př. *θεοὶ εἰσὶ* M. 1, 4, 13, *ἐγὼ ἦν ποτ', ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰμ' ἔτι* E. Ilek. 284, *Σωκράτης δεῖ ἦν ἐν τῷ φανεροῦ* (žil, trval) M. 1, 1, 10; podob. *ἔστι* s inf. jest lze, §. 762, a. (O přízvuku srv. §. 102, b).

Na rozhraní platnosti plné a sponové jest εἶναι (v ind. příkl. l)

- a) s *πίσlouci*, a to α) způsobovými, znamenající: býti, míti se nějak, j. *καλῶς, κακῶς ἐστι* dobře, zle jest (bene, male est);
β) zvl. místními a časovými, j. *ἐγγύς, ἐκίς εἰμι* jsem blízko, daleko (dalek);
b) s *participií* na místě slovesa prostého, o čemž v. §. 787, p. 1.;
c) s *dativem* = míti, v. §. 575.

2. Přísudek (plný) také v řeči. z prav. *nemůže scházeti*; schází-li, tu 473

a) buď věta jest nevyvinutá a přísudek se nahrazuje příměřeným to nem n. posuňkem, j. *ἀνα* vzhůru! *δεῦρα* sem! *ἔα σοφισταὶ τινες* eh zas nějací sofisté! Pr. 314 d, *μη οὕτως* ne tak! Pr. 318 b; *μη μοι τριβιάς* jen žádných průtahů! Au. 577, *μηδὲν πρὸς ἀργὴν* jen nic vášnivě El. 369; podob. *μηδὲν ἄγαν* vše s mírou! *ἐς κόρακας* ke všem všudy! ke všem kozlům! *τύχη ἀγαθὴ* na zdar! [srv. též: šťastnou cestu! komu pán bůh, tomu svatí . . ; quos ego!];

b) nebo se přísudek doplňuje ze slovesa jiného, a to buď α) slovesem týmž (byť i tvaru jiného), nebo β) slovesem smyslu protivného, nebo γ) slovesem smyslu širšího: α) *Ἡ τύχη αἰεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα* (osud — pečuje, než my o sebe) D. 4, 12. *Ἄγετε ἡμᾶς, ὅπως ὑμεῖς ἐκείνων, μη ὑμεῖς ὑπ' ἐκείνων ἀρχησθε* (t. ὅπως ἀρχητε). K. 4, 4, 13. — β) *Τὸν ἄνδρ' ἀπαυδῶ μη εἰσδέχεσθαι τινα, ὠθεῖν δ' ἀπ' οἴκου πάντας* (t. κελύω) OT. 236. — γ) *Πλάτων ὄδε καὶ Κρίτων κελεύουσί με τριάκοντα μῶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δὲ ἐγγυᾶσθαι* (t. φασί) Ap. 38, b. *Ὅς φαρμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀναμνησκονται* (οὐδ. ἕ. ποιοῦσι ἦ) Ed. 76 a.

Ροζη. Leckdy bývá, že přísudek ke dvěma předmětům příslušný, hodí se jen k jednomu, a že k druhému doplniti jest sloveso souznačné příhodnější (obyčejně smyslu širšího; — tak řečené zeugma), j. *ἢ μὲν εἰς ἄλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ εὖν πρὸς δῶμα* (dodej: ἔβη) A. 513. — *ἦχι ἔπποι καὶ ποικίλα τεύχε' ἐκείντο* (ku sl. ἔπποι dodej: ἔτασαν) Γ' 327.

3. Spona εἶναι i v řečtině zhusta bývá nevyjádřena, zvl. v 3. os. sg. 474 ind. praes., hlavně:

a) v soudech obecných: *Χρόνος εὐμαρῆς θεός* El. 179. *Ἴνα δέος, ἔνθα καὶ αἰδῶς* Ruthf. 12 b. *Ψυχή πάσα ἀθάνατος* Edr. 245 c. *Οἱ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγαθοῖς* K. 7, 5, 80 [srv. ἕs. mladosť radosť, l. rara cara . .];

b) v soudech nutnosti, povinnosti, slušnosti, možnosti a pod. (při jm. *ἀνάγκη*, *χρεῶν*, *δέον*, *πρέπον*, *θέμις*, *ῥάδιον*, *χαλεπόν*, *ἄξιον* . . a při adj. sloves.): *Ἀνάγκη ἀπιέναι* Pr. 314 b. *Ἦδη ὄρα ἀπιέναι* Ap. 42. *Χάριν εἰμὸς εἰδέναι* K. 1, 6, 11, *Ἦμῖν ἄπειρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον* D. 9, 70 [srv. čs. třeba, možná, škoda, lze, nutno];

c) ve spojeninách téměř v jedno splynulých, j. *οὐδεις οὐστις (ὄς) οὐδ' οὐδ' ὅλον* (nic jako —) nejlepší, *δῆλον ὅτι* jistě že, ovšem že, *ὄς (ὄσον) τάχος* co nejrychleji, *ὄσοι μῆνες* co měsíce.

Pozn. 1. V 1. a 2. os. scházíivá spona zvl. při adj. *ἔτοιμος*, též *δίκαιος*, *ἄτιος*, *ἄξιος*, j. *ἔτοιμος λέγειν (ἐγώ)* D. 9, 4, *δίκαιος οὐ ἠγείσθαι* Pr. 351 e.

Jiné tvary spony scházíivají jen zř., zvl. zř. impf., konj. a opt., častěji inf. a leckdy i partic. (§. 806.).

Pozn. 2. I při příslovcích vypuštěno bývá *ἔστι*, *εἰσι*, zvl. předložkových (§. 594, a, p. γ), j. *ἐν*, *ἐπι*, *μέτα*, *πάρα* (o přízv. v. §. 95 a, β): *Ἐνὶ δὲ καὶ λειμῶν* A. 5, 3, 11. *Ὁὐ Κυκλώπεσσι πάρα νῆες, οὐδ' ἄνδρες ἐνὶ τέκτονας* ι 125. Podob. při dativě, j. *οὐ σχολή αὐτῷ* Pr. 314 d.

III. O shodě přísudku s podmětem.

A. O shodě při jednom podmětu.

475 **I. Pravidlo:** Přísudkové sloveso shoduje se s podmětem v čísle, přísudkové jméno v pádě a pokud lze i v čísle a rodě. *Κύρος ἦν βασιλεὺς, Τόμυρις ἦν βασιλεία, Σωκράτης ἦν σοφός, οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἐλλόγιμοι, Ἀθῆναι ἦσαν λαμπραί.*

Pozn. 1. Jméno přísudkové mívá též tvar pádu jiného: *Ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφρόου* (Tissaferno va) A. 1, 1, 6. *Ἦσαν ἐν Ὀλύμπῳ τινὲς μὲν Φιλιππου, τινὲς δὲ οἱ τοῦ βελτίστου* (oddání F.) D. 9, 56.

Pozn. 2. My se překladem uchylujeme leckdy

a) v pádě, vyjadřující jméno přísudkové instrumentalem n. pádem předložkovým: *Οἱ πόνοι ὄψον (εἰσι) τοῖς ἀγαθοῖς* (jsou pochoutkou) K. 7, 5, 80. *Ὁ ἀδελφός ἐμοὶ ξημῖα μᾶλλον ἢ ἀφ' ἐλεῖά ἐστι* (na ujmu více než ku prospěchu) M. 2, 3, 6;

b) v čísle jen zdánlivě, když za plural adjektiva klademe singular substantiva, j. při číslovkách základních od 5—100 a adjektivech i náměstkách ličnosti, j. *δέκα*, *πολλοί*, *τοσοῦτοι* . . *ἀπέθανον* deset, mnoho, tolik . . padlo.

476 **II. Úchylky** od pravidla, vznikající tím, že za shodu grammatickou nastupuje logická, proti latině a češtině jsou četnější i rozmanitější; zvláště pamatovati jest:

1. úchylky ve shodě čísla:

a) K množnému podmětu rodu střed. klade se přísudkové sloveso (nikoliv jméno!) v singularu: *Τὰ σκληρά* (slova příkrá) *θακνεῖ, κἂν ὑπέροικ'* (α) ἢ Aj. 1119. *Ἀπλᾶ ἐστὶ τῆς ἀλη-*

θείας ἔπη Αἰ. fr. 147. Σὺν τῇ πόλει καὶ σάξεται καὶ ἀπόλυται τὰ οἰκία ἐκάστου Kyn. 12, 11.

Pozn. 1. Přísudek v té příčině se táhne k jednotě, v níž množství věci pojato.

Z též příčiny se sbíhá přísudek jednotný i

α) při podmětu dvojném r. střed., j. ὄσσε δαίεται § 131; i

β) " " množném r. jiného, j. ἔστι μὲν που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντες Pol. 462 e [sr. jest tomu dvě léta. .]. — Ο ἔστιν οὐ v. § 922.

Pozn. 2. Výjimkou i při množ. podmětu r. střed. přísudek bývá v plurale (dle pravidla hlavního):

α) značí-li podmět osoby: Τὰ τέλη (vrchnost) τῶν Λακεδαιμονίων Βρασιδαν ἐξέπεμψαν Th. 4, 88. Τὰ μειράκια (ti chlapani) ἐπιμέμνηνται Σακράτους Lach. 180 e; β) má-li se vytknouti mnohost a ne jednota množství: Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Σπεννέσιος βασιλεια (t. rozličné budovy) A. 1, 2, 23; φανερά ἦσαν ἕχνη πολλά (t. na rozlič. místech) A. 1, 7, 17; γ) někdy i z příčiny formální (za souhlasnosti), j. οἱ ὀφθαλμοὶ προορῶσι καὶ τὰ ἄτα προακούουσι M. 2, 4, 7. — V mluvě ep. i jindy, ježto úchylka ona nenabyla tu ještě plné platnosti, srv. δοῦρα σέσηπε νεῶν καὶ σπάρτα λέλυνται B 135.

b) Při jednotném podmětu leckdy bývá přísudek v plur., je-li onen jméno hromadné (j. v češ. i lat.): Πολὺ γένος ἀνθρώπων ἀπὸ βοσκημάτων ξῶσιν M. 4, 3, 10. Ἄμα ἐφ' ἠγγυμένῃ καὶ ὁ ἄλλος στρατός ἀπέβαινον Th. 4, 32.

Pozn. Přísudková adj., zvl. slovesná, zhusta bývají v plurale při podmětu infinitivním nebo nevyjádřeném: Τὴν μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφνεῖν καὶ θεῶ Η. 1, 91. Ἀμυντὲ' ἐστὶ τοῖς κοσμομένοις (Γάλλοι) κοῦτοι γυναικὸς ἡσσητέα An. 677.

e) Při dvojném podmětu zhusta bývá přísudek v plur., z prav. o 1. os.: Μόνα δὲ νῶ λειψυμένα σκόπει ὄσφ' ἀκίσιτ' ὀλοῦμεθα An. 58. Ἄν' ἀνέρε θωρησσοντο Π 218.

Pozn. Zř. (u básn.) naopak při podmětu množném bývá přísudek v duale, má-li se totiž množství dělití ve dvě: Αἰ δὲ οἱ ἔπποι ἀμφὶς ὀδοῦ δραμέτην Ψ 302.

d) Sponové sl. leckdy spravuje se nikoli podmětem, nýbrž jménem přísudkovým: Οἱ σοφισταὶ φανερά ἐστι λάβη τε καὶ διαφθορά τῶν συγγιγνομένων Me. 91 c. Πάντα ταῦτα κακουργία εἰσίν K. 1, 6, 28 [srv. gens Veneti appellati sunt; rei, at kamení toto chlebové jsou].

e) Zládnivou úchylku činí impt. jednotný, když osloveno osob několik; tu se týče sing. osoby jedné (hlavní u. nejbližší): Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες τε καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι Euthd. 283 b. Εἰπέ μοι, βουλευέσθε. . D. 8, 74.

Pozn. O přísudku, jenž se spravuje přístavkou, v. §. 492, p.

2. Úchylky ve shodě rodu:

477

a) Při podmětu mužském n. ženském přísudkové adjektivum bývá v rodě středním; pak má platnost substantivní, označujíc ne vlastnost, nýbrž skuteč. k němuž podmět náleží: Μέγιστον ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπων σώματι Is. 1, 40. Ἡ πατὴρὶς φίλτατον βροτοῖς (věc nejdražší)

a) Při podmětech *osobních* přísudek buď

α) spravuje se v čísle i rodě podmětem nejbližším n. hlavním, buď

β) vyjadřuje se pluralem (při dvou dualem n. pluralem), vztahem k soujmu jich; v rodě pak spravuje se při sourodých rodem společným, při různorodých rodem přednějším.

α) Ἐστρατήγει τῶν νεῶν Ἀριστεύς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάνωρ Th. 1, 29. Ἡ κεν γηθήσαι Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες A 225. Φαλῖνος ὄχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ A. 2, 2, 1. Βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον A. 1, 10, 1.

β) Ὁ Κύρος καὶ ὁ Κυαξάρης ἡγοῦντο K. 5, 5, 37. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης, ἕως Σωκράτει συνήστην, ἐδυνάσθην ἐκείνῳ χρωμένῳ συμμάχῳ τῶν μὴ καλῶν ἐπιθυμιῶν κρατεῖν M. 1, 2, 24. Ἀμφοτέροι δέονται, εἴπερ μέλλουσι ἀγαθὸν εἶναι, καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ δικαιοσύνης Me. 73 b.

b) Při podmětech *věcných* nebo *smíšených* přísudek spravuje se obyč. v čísle a rodě podmětem nejbližším; při podmětech množných bývá též (vztahem k soujmu jich) o rodě středním se sponou *ἔστι*: Οὐ γὰρ Φαινίκεσσι μέλει βίος οὐδὲ φαρέτρῃ ζ 270. Αἰεὶ γὰρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε A 177. — Εὐγένειαί τε καὶ δυνάμεις καὶ τιμαὶ δῆλὰ ἔστιν ἀγαθὰ ὄντα Euthd. 279 b. Αἶθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἔστιν M. 3, 1, 7.

Pozn. 1. I když podmět druhý připojen jest předložkou, přísudek bývá v plur. (j. v lat. i češ.): Ἀλκιβιάδης ἐκ Σάρδεων μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρασαν Hl. 1, 1, 10.

Pozn. 2. Po různu (u bás.) přísudek množný klade se prostřed dvou podmětů jednotných (schema alkmanovské): Ἐνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα Πυριφλεγέθων τε ῥέουσι Κώκυτός τε. κ 513.

HL. II. O částech větu rozšiřujících.

I. O přívlastku.

I. Přívlastek (attribut) vyjadřuje se obyč.

481

1. *jménem adjektivním*, j. (ὁ) καλὸς ἵππος krásný kůň;

2. *substantivem v genitivě*, j. (ὁ) τοῦ πατρὸς οἴκος otcův dům;

3. *přísloucem n. pádem předložkovým*, j. οἱ νῦν ἄνθρωποι nynější lidé, ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη bitva marathonská.

O partic. přívlastkovém zvl. v §. 783.

Pozn. 1. Jméno, k němuž sluší přívlastek, bývá vypuštěno, když buď
 α) snadno se ho domyslit lze, j. *ἡ δεξιτέρα* (t. *χείρ*), *ἡ ταχίστη* (t. *ὁδός*),
 v. §. 638, p. 2, nebo β) ve větě již předchází a jen by se opakovati mělo, j.
οὐ παναληθής ἐστὶν ἡ τῶν ἄλλων ἡδονὴ πλὴν τῆς τοῦ φρονιμοῦ (t. *ἡδονῆς*
 mimo rozkoš — ne: mimo tu!) Pol. 583 b. — Někdy jméno to v jiné
 podobě teprve ve větě vedlejší se vyskytá, j. *τῆς ἐμῆς, εἰ δὴ τίς ἐστι σοφία* . .
 Ap. 20 e, neb ukryto jest v adjektivě genitiv zastupujícím, j. *πιστεύετε τοῖς*
ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ὀφθαλμοῖς (m. *τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν* ὁ.) Lys. 24, 14 [vestris
 ipsorum oculis; srv. čs. naše všech naděje].

Pozn. 2. Jako jméno, tak i věta adjektivní zhusta bývá přívlastkem (věta pří-
 vlastková); příkl. v. u vět vztažných §. 918, nn.

II. O druzích přívlastku zvlášť:

482 1. *Prív. adjektivní* má proti češtině rozsah skrovnější, protože
 nemá řečtina tolik adjektiv.

Čs. se vyjadřuje z pravidla též adjektivně; toliko některé přívlastky
 ličnosti překládáme substantivy, zvl.

a) číslovky od 5—100 (§. 253): *πέντε* — *ἐκατὸν ἄνδρες* 5—100 mužů!

b) adj. a náměstky: *πολλοί* mnoho (*οἱ πολλοί* v. §. 638, p. 3), *ὀλίγοι* málo,
ἔνιοι a *τινὲς* několik, *πόσοι* kolik? *τοσοῦτοι* tolik, *ὅσοι* kolik. — O jiných ad-
 jektivech, kteráž se překládají substantivně, v. §. 486, p.

Pozn. 1. Za důrazem klade se leckdy přívlastek adjektivní substantivně,
 a jméno jeho zavěšuje se na něm v genitivě (celkovém §. 545). V češtině
 tu buď klademe jen prosté adjektivum nebo na pomoc bĕžeme nějaké subst.
 obecné, j. *οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων* (Ar. Pl. 490) řádní lidé, řádný druh
 lidí (důraznější než *οἱ χρηστοὶ ἄνθρωποι*) [sr. l. expediti militum].

Přívlastek tak zpodstatnělý bývá

a) nejčastěji o rodě středním; tu pak zvl. pamatovati jest *τί, τι, οὐδέν,*
ἐπὶ πολὺ, ἐπὶ μέγα, εἰς πᾶν, εἰς τοῦτο, ἐν τοιοῦτῳ a podob. spojeniny pří-
 slovečné s genitivem: *Προθυμίας οὐδέν ἀπολείψω* (nižádné ochoty —)
 Sym. 210 a. *Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεις* (k veliké moci, na
 vysoký stupeň moci —) Th. 1, 118. *Εἰς πᾶν προελήλυθε μοχθηρίας τὰ*
παρόντα (na dno bídy —) D. 3, 3. *Εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθε* (tak daleko
 v psychu) D. 4, 37;

b) o rodě též z prav. jen v plur., a jen výjimkou (přípodobením) za rod
 střední v sing.: *Εὐρησόμεν τοὺς φιλοτιμοὺς καὶ μεγαλοψίχους τῶν*
ἀνδρῶν πάντα ποιοῦντας, ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλεί-
ψουσι Is. 9, 3. *Τοῖς Πέτραις ἐπέμπε τῶν ἄρτων τοὺς ἡμίσεις* (polovici
 chleba) K. 4, 5, 4 (*Κῦρος ἐπέμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεια* = půlky! A. 1, 9, 26.
 v. §. 638. p. 3. α). — *Οἱ βάρβαροι τὴν πλειστον τῆς χώρας κατεῖχον*
 Is. 4, 34. *Πέμπτε τοῦ σίτου τὸν ἡμισὺν* (polovici) K. 4, 5, 1.

Sem též počísti lze metonymické užívání substantiv u bás., j. *Ἔς Τηλεμάχοιο,*
βίη Διομήδεος, Ἡρακλείη, μένος Ἀλκινόοιο . . . ep., *θεῶν ἀγνόν σέβας*
 (bohů svatá velebnost) OT. 830 [srv. čs. jasnost knížecí a pod.].

Pozn. 2. Přívlastkem bývají i substantiva, pokud se kladou s mocí adjek-
 tivní; tak z prav. jen

α) jména značící stav, zaměstnání, věk při jménech *άνηρ*, *άνθρωπος* (lec-kdy s příhanou), *γυνή* a pod., j. *γέρων άνηρ* (stařec muž, starý m.), *τέκτο-νες άνδρες* (tesaři), *γυνή ταμίη* (žena hospodyně), *θυγάτηρ παρθένος* (dcera panna, d. svobodná);

β) jména vlastní národů, řek, hor, měst a pod., j. *Πέρσης άνηρ* (Peršan), *άνδρες Αθηναίοι* (muži athenští), *ὁ Εὐφράτης ποταμός* (řeka Eufrat, *ἡ Μένδη πόλις* (město M) . . [srv. též čs. mistr krejčí, anděl strážce, hora Tábor . .]. — U básn. se sbíhají po různu i jiná, j. *λέων σίντης* T 164, *γείτων πόλις* E. Ion. 294, *δοῦλος βίος* Tr. 302, *τύχη σωτήρ* OT. 80, *νεανίαι λόγοι* E. Alk. 679 . . [srv. victor exercitus . .].

2. *Πρίνλαστεκ γενιτιβνί* má proti češtině rozsah velký; i pře- 483
kládá se, pokud jest sám o sobě, většinou adjektivy, j. *ὁ Κρίτωνος οἶκος* Kritonův dům (M. 2, 9, 5), *ἡ βασιλέως χώρα* králova země (A. 3, 2, 23); podob. *πατήρ μου* otec můj, *τίνος π.*, či otec? *πατήρ τινος* otec něčí, *ὁ Ἀθηναίων δῆμος* athenský lid.

Ὅσῳ κρείττων ψυχῇ σώματος, τοσούτῳ καὶ οἱ ἀγῶνες οἱ τῶν ψυχῶν ἢ οἱ τῶν σωμάτων ἀξιοσπουδαστότεροι (duševní — tělesní) L. Pol. 10, 3. *Οἱ θεοὶ οὐκίραντες τὸ τῶν ἀνθρώπων* (lidské) *γένος ἀναπαύλας αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο τὰς τῶν ἔορτῶν ἀμοιβάς* (svátků střídání) Nom. 653 d. *Ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους* A. 3, 2, 11.

Pozn. 1. Však i v řečt. místy se sbíhá adjektivní přívlastek, kde bys dle obyčeje očekával genitivního, zvl. u bás., řidčeji v próse: *Ἀχιλλεῖα ὄπλα* Aj. 41, *Τελαμώνιος παῖς* Aj. 134, *Νεστορέη νῆς* B 54, *τὸ Κίρειον στρα-τόπεδον* A. 1, 10, 1, *δασποτικαὶ συμφοραὶ* K. 7, 5, 64; *φόνοι πατροφῶν* vražda otcova (za gen. trpný) El. 779; *ποταμὸς (εὐδρος) πλεθριαῖος* řeka zšíří 100 stop (za gen. vlastnosti) A. 4, 6, 4; podob. zhusta *ἡμαρ ἐλεύθερον, δούλιον, ὄρφανικόν* den svobody, poroby, siroby (za gen. určovací) . . [srv. l. Saturnia Iuno; čs. umučení Ježíšovo, hra mířoná, den soudný, hladová léta . .]. — Básníci si tu vedou někdy směle, j. *πολύκρωσ φόνος* vraždění mnohých roháčů Aj. 55, *ἐλπιδες κοινότοκοι εὐπατρίδαι* naděje v sourozence ušlechtilého El. 857, *λευκοπήχεις κτύποι* rázy bílého loktů E. Foin. 1355; (§. 460, b, p).

Pozn. 2. Naopak zase bývá u bás. přívl. genitivní za adjektivní, j. *ἄστρον εὐ-φρόνη* hvězdnatá noc El. 19, *λευκῆς χιόνος πτέρυξ* sněhobílá perut An. 114.

3. *Πρίνλαστεκ πρίσλοβεσνῆν*, řečtině proti jiným řečem vlastní, 484
zhusta se sbíhá; i překládá se, pokud lze, jmény (n. větami) ad-jektivními nebo též příslovci s pomocnými adjektivy. Bývá pak příslovce přívlastkové:

a) místní: *Ἡ νόσος καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο* (do hoře-ního) Th. 2, 48. *Τίς ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν* (m. ἐκεῖ) *πόλεμον δεῦρο ἤξοντα*; (tamější) D. 1, 15. *Ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέ-*

ξως (mluvení tu obyčejného, zdejšího) Ap. 17 d. *Μέμνησθε τῆς ἐν Σαλαμῖνι πρὸς τὸν Πέρσην ναυμαχίας* (salaminské) Aisn. 2, 74. *Εὐηθες περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σιῶς πολεμῆσαι* (delfský) D. 5, 25.

ὁ νῦν λόγος
κατὰ τὸν
ὁ νῦν
ἡ σήμερον

b) časové: *Τί ᾄδ' ἀθυμεῖς τῷ νῦν λόγῳ;* (nynější) El. 769. *Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς προτέρου φίλοις* (dřívějšími) Is. 1, 24. *Τῆς εἰς αὐρίου οὐδὲν πλέον μοι σοῦ μέτεστιν ἡμέρας* (zítřejší) OK. 567.

c) způsobové: *Ἢ ἄγαν ἐλευθερία ἔοικεν εἰς ἄγαν δουλείαν μεταβάλλειν* (přílišná) Pol. 564 a. *Ὁ βασιλεὺς τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλῆς οὐκ ἠσθάνετο* (úkladu proti němu strojeného, jenž proti němu strojen byl) A. 1, 1, 8. *Ὁ πᾶνυ Περικλῆς* (znamenity) M. 3, 5, 1. [Srv. 1. late rex, omnis circa ager; čs. dvéře do kostela, krásné všude uvnitř malování, nepeřené a bez křídél ptactvo .].

III. O postavení přívlastku.

485

πρὸς τὸν
πρὶν τὸν
πρὶν τὸν
πρὶν τὸν

1. Přívlastek se představuje z prav. co nejbliže ku svému jménu. Má-li jméno jeho člen, staví se vnitř členu, tot.

a) buď mezi člen a jméno (padá-li váha na přívlastek), j. ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ dobrý muž, ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος athenský lid, n.

b) se členem za jméno buď též členem opatřené nebo bezčlenné (padá-li váha na jméno), j. (ὁ) ἀνὴρ ὁ ἀγαθός (ten) muž [a to] dobrý, ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων lid [a to] athenský.

Οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν τῶν ψυχῶν παντοῖαν ἀρετὴν ἐλλόγιμοι ἦσαν Kriti. 112. e. *Ὅσα δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἐπραξαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται* A. 5, 1, 1. *Ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους* A. 3, 2, 11. *Ἐγὼ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς* M. 2, 1, 32. *Κῦρος ἐπῆρξε καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ* K. 1, 1, 4. *Τὰ τεῖχη τὰ ἑαυτῶν τὰ μακρὰ ἐπετέλεσαν* Th. 1, 108.

486

ὁ ἀνὴρ ἀγαθός
μὲν ἔστιν ὁ ἀνὴρ

2. Qd tohoto postavení, kteréž sluje *πρὶν τὸν*, rozeznáváti jest *πρὶν τὸν*, t. j. postavení mimo člen, kteréž mají adjektiva tehdy, když náležejí k přísudku věty, jsouce (dle §. 472.) buď *πρὶν τὸν* přísudková v užš. sm., nebo b) doplňková, n. c) určovací:

a) *Αἱ ἀγγέλαι ἐφορῶν δεῖναι* (zprávy hrozná docházely = z., jež docházely, byly hrozná) Th. 6, 104. (*αἱ δεῖναι* ἄ. ἔ. bylo by: hrozná z. d. = z., jež byly hr., docházely). — b) *Ἡ σοφία εὐδαίμονα ποιεῖ τὸν ἀνθρώπου* (blaženým) Euthd. 282, c. — c) *Βασιλεὺς κατ-*

έστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα (naproti) A. 1, 10, 10. (τὴν ἀν. φ. = protější šikl)

Pozn. Rozdíl mezi postavením přívlastkovým a přísudkovým zvl. jasně vyniká z rozdílného významu

a) při adj. μόνος, μέσος, ἄκρος, ἑσχατος a jin., srv. §. 639, j.

ἡ μόνη πόλις samotné, jediné město, ἡ πόλις μόνη město samo, o samotě,

ἡ μέση, ἄκρα, ἑσχάτη πόλις

ἡ πόλις μέση, ἄκρα, ἑσχάτη

střední, vrchní, krajní město

střed, vrch, kraj města.

Διὰ μέσον τοῦ παραδείσου ἔστ' ὁ Μαλανδρος ποταμός (středem obory) A. 1, 2, 7; ale τὸ μέσον στίφος (střední zástup) A. 1, 8, 13 [srv. media urbs a urbs media].

b) při nám. πᾶς a souznač. adj. ὅλος v. §. 633, a p. 4.

c) při nám. αὐτός §. 660., n.

3. *Ἰσχυμικου* mají postavení přísudkové:

487

a) přisvoj. genitivu náměstek osob. prostých i αὐτοῦ (eius), však nikoliv náměstky přisvojovací a genitivu nám. osob. zvratných a ukazovacích, dle vzorce:

μοῦ ὁ πατήρ n. ὁ π. μου (můj), αὐτοῦ ὁ π. n. ὁ π. αὐτοῦ (jeho);

ale ὁ ἐμός π. n. ὁ π. ὁ ἐμός „, ὁ τούτου π. n. ὁ π. ὁ τούτου (tohoto);

τιμῶ τὸν ἑμαντοῦ πατέρα (svého), τιμῶ τὸν ἐαυτοῦ π. (svého).

b) nám. ukazovací ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος a vytýkací αὐτός (ipse), však nikoliv adj. náměstková. O genitivech jejich v. a. I ὅδε ὁ ἀνὴρ n. ὁ ἀ. ὅδε (tento); ale ὁ τοιοῦτος ἀ. n. ὁ ἀ. ὁ τ. (takový).

Pozn. Uchylky od výjimky a) i b) řídko se sbíhají, v próse jen tu, kde náměstka nestojí přímo vedle členu, j. ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις Sym. 189 d, τῶ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ Pr. 313 b.

c) genitiv celkový (partitivní §. 545). Podobně též

genitiv přisvojovací i mimo případ pod a) dotčený mívá postavení přísudkové, značí-li se jím osoba n. věc, z jejíhož vlastnictví n. oboru vytýká se jedna stránka proti jiným stránkám jejím, j. τὸ εἶδος τοῦ παιδός podoba chlapceova (proti jeho jménu τοῦνομα) Lys. 204 e. — Genitiv takový mnohdy překládáme volněji pádem předložkovým n. dativem. Ὡπερ οἰκίας (při domě) τὰ κάτωθεν (základy) ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν προέξων τὰς ἀρχὰς ἀληθεῖς καὶ δικαίως εἶναι προσήκει D. 2, 10. Κύρον ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ (Kyrovi utnou . .) A. 1, 10, 1. Ὁ Προμηθεὺς κλέπτει Ἡφαιστοῦ καὶ Ἀθηναῖς τὴν ἔντεχρον σοφίαν σὺν πυρὶ Pr. 321 c.

Pozn. Kromě případů těchto mívá přívlastek jen po řídku postavení přísudkové, leč u jmen slovesných, j. ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀρχῶν ἐς τὸ ἄστυ Th. 2, 52.

Leckdy výjimka bývá jen zdánlivá, když zdánlivý přívlastek náleží k přísudku, j. ἡ ἀγγελίη ἀπικετο περὶ τῆς μάχης (= ἡγγέλθη π. τ. μ.) H. 7, 1.

IV. O shodě přívlastku adjektivního se jménem řídicím 488
pravidlem jest totéž, co o shodě jména přísudkového s podměttem v §. 475.

ὁ ἀνὴρ αὐτοῦ
μου πατέρα
ὁ αὐτοῦ ἀνὴρ
τῶ μου

Pozn. 2. Jako jméno, tak i věta substantivní může býti přístavkou (věta přístavková); příkl. v §. 478 b.

II. Zvláštní druhy přístavky jsou:

491

1. **Příst. vysvětlovací**, jež obsahuje vysvětlení svého jména a čs. obvyč. se připojuje slovcem: totiž, j. ὁ θάνατός ἐστι δυοῖν πραγμάτων διαύσεις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος (totiž duše a těla) Gor. 524 b. Srv. οἱ ἄλλοι §. 685, p. 1. a infin. §. 773, 1.

Pozn. 1. Zhusta nastupuje přístavka tato po náměstkách ukaz. opovídacích (v. §. 657, n., p. 1). — Zvl. mluvě epické jest vlastní, že se náměstkou napřed podmět opovídá a teprv dále ve větě jmenuje, v. §. 673, p.

Pozn. 2. Lockdy bývá přístavka vysvětlovací se slovesem λέγω, jehož vazba se buď podrobuje nebo nepodrobuje: Σὺ δ', ὦ Πολεῦτος παῖ, Φιλοκρητην λέγω F. 1261. Οἱ στρατηγοὶ παρ' ὧν ἔν δύνονται, τούτων τὴν ἄσκειν οἰκούντων λέγω, χρήματα λαμβάνουσαι D. 8, 24.

Pozn. 3. Má-li se přístavka vysvětl. k jménu svému poměrem části k celku, vzniká tak řeč. schema καθ' ὅλον καὶ μέρος (vazba celku s částí), j. Ἴδην ἔκαστον Γάργαρον (vrchol Idy) © 48, ποῖόν σε ἔπος φέγγει ἔρκος ὀδόντων; α 64. Srv. §. 536, p. 2.

Pozn. 4. Tak řeč. přístavka s poměrovým ὡς jest určeni přísudkové v. §. 925, a.

2. **Příst. dělicí** (partitivní) při jménech množných n. hromadných, označující jednotlivé díly množství, o nichž každém přísudek zvl. se činí nebo zvl. jest rozuměti; přísudek se tu shoduje buď s podmětem, buď s přístavkou: Οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ (οἰκίαι) πεπτοίκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιήσαν Th. 1, 89. Οἱ δὲ κληρὸν ἐσημήναντο ἕκαστος (roznamenal si každý) II 175. Καὶ μετῆσπάζοντο ἄλλος ἄλλοθεν (vitali každý odjinud) Char. 153 b. Οὗτοι ἄλλος ἄλλα λέγει A. 2, 1, 15.

Pozn. Někdy subj. v pl. nebo dualu opatřen jest přístavkou participiální též v pl. nebo dualu, avšak sloveso určité jest v sing., táhouc se jen k části subjektu, zvlášť vytčené; někdy také naopak; čímž vzniká vazba nominativu absolutního jen zdánlivá: Ἐκεῖνοι μὲν ἐσελθόντες.. εἶπε ὁ Κριτίας III. 2, 3, 64. Σὺν τε δὴ' ἐρχομένω καὶ τε παρ' ὁ τοῦ ἐνόησεν K 224. — Καὶ οἱ σύλλογον ποιησάμενοι προηγόρευε — Θεμιστοκλῆς II. 8, 83. [srv. čs. Medea přijavši od Iasona přísahu, oba vstoupili.]

3. **Příst. věstová**, kteráž ne k jednotlivému jménu, nýbrž k celé větě přísluší: Καὶ, τὸ μέγιστον, ἐφοβείτο.. (a, což hlavní bylo, bál se —) K. 3, 1, 1. Οὐ γὰρ ἐπιθυμίας ἔαν ἀκολάστους εἶναι, ἀνήνυτον κακόν (což jest zlo neskonalé) Gor. 507 c. Τρεῖς δέ, δ τῶν εὐφρονοῦντων ἔργον ἐστὶ, μᾶλλον πιστεύετε τοῖς ἄμετέροις ἀπάν ὀφθαλμοῖς Lys. 24, 14.

III. **O postavení přístavky.** Přístavka z prav. se staví za svým jménem i bývá od něho též jinými slovy odloučena, j. Ὁρόντας εἰς τὴν Ἀρταπάτα σκηρην εἰσὶ γῆθη, τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων A. 1, 6, 11.

IV. **O shodě přístavky se jménem řídícím pravidlem jest** totéž, co o shodě jména přísudkového s podmětem v §. 475.

in quod erat
 493